

# RANTASALMI



pieni kylä - suuri sydän

**TOIMEENTULOTUEN  
SOVELTAMISOHJEET  
1.2.2019 alkaen**

**RANTASALMEN KUNTA**

## SISÄLLYSLUETTELO:

1. YLEISTÄ.....	3
1.1. Perustoimeentulotuki .....	3
1.2. Täydentävä toimeentulotuki.....	4
1.3. Ehkäisevä toimeentulotuki .....	4
1.4. Toimeentulotuen hakeminen.....	4
2. TÄYDENTÄVÄN TOIMEENTULOTUEN MENOT.....	4
2.1. Huonekalut ja muut kodin tarvikkeet.....	5
2.2. Lasten tarvikkeet ja harrastusmenot.....	5
2.3. Yleinen, ylimääräinen tuki.....	5
2.4. Romanivaatetus.....	6
2.5. Hautauskustannukset.....	7
2.6. Lasten tapaamisista aiheutuvat menot.....	7
2.7. Opiskelu.....	7
2.8. Muita täydentävän toimeentulotuen menoja.....	8
3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI.....	8

## 1. YLEISTÄ

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo.

Toimeentulotukilain mukaisia tehtäviä hoitaa kunnassa sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitettu kunnan monijäseninen toimielin. Lain 7 §:ssä tarkoitettun perustoimeentulotuen osalta tehtäviä hoitaa kuitenkin Kansaneläkelaitos (Kela) 1.1.2017 alkaen. Kunnan ja Kelan tulee tehdä yhteistyötä toimeentulotuen tarkoituksen toteuttamiseksi. Kelan on tarvittaessa ohjattava ja neuvottava perustoimeentulotuen hakijaa kunnan sosiaalihuollon palveluihin hakeutumisessa.

Toimeentulotuki perustuu toimeentulotuesta annettuun lakiin (1412/1997), asetukseen (66/1998) ja lakiin toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta (815/2015) sekä Sosiaali- ja terveysministeriön Toimeentulotukioppaiden (2007:11 ja 2013:4) ohjeisiin ja niihin myöhemmin tehtyihin muutoksiin.

Ohjeiden tarkoituksena on korostaa yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista Rantasalmen kunnassa.

Nämä ohjeet eivät rajoita työntekijän oikeutta harkintaan päättäessään henkilön tai perheen oikeudesta toimeentulotukeen.

Toimeentulotuki jakautuu perustoimeentulotukeen (perusmenot) ja täydentävään toimeentulotukeen (erityismenot). Ehkäisevää toimeentulotukea henkilön ja perheen sosiaalisen turvallisuuden ja toimintakyvyn edistämiseksi ja ylläpitämiseksi voidaan myös myöntää.

### 1.1. PERUSTOIMEENTULOTUKI (TotuL 7 a § ja 7 b §)

Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon:

- 1) yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 9 §:ssä tarkoitettut asumismenot, muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot sekä välttämättömät asuntoon muuttoon liittyvät menot (sisältää mm. vuokra- ja sähkövakuuden sekä muuttokustannukset);
- 2) taloussähköstä aiheutuvat menot;
- 3) kotivakuutusmaksu;
- 4) muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot;
- 5) lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot;
- 6) lapsen tapaamisesta lapsen kanssa eri taloudessa asuvalle vanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin, kun ne perustuvat kunnan toimielimen vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen;
- 7) välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenot.

Perustoimeentulotuki haetaan Kelasta.

## **1.2. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI (TotuL 7 c §)**

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Täydentävän toimeentulotuen menoja ovat esimerkiksi lasten tarvikkeet ja harrastusmenot, tietyt huonekalut ja kodinkoneet sekä muut kodin välttämättömät tarvikkeet, välttämättömät hautauskustannukset, opiskelutarvikkeet, ammattiliittojen perimät jäsenmaksut sekä edunvalvonnan palkkio ja tilintarkastusmaksu.

Asiakkaan lasten tileillä olevia varoja, mikäli ne on saatu lahjoituksena (esim. rippilahjat), ei oteta tulona huomioon 800 €:on saakka. Jos varoja kuitenkin käytetään perheen elatukseen, huomioidaan ne näiltä osin käytettävissä olevina varoina.

Aikuisten tilin saldorajana voidaan pitää 400 € eli ylimenevä osuus huomioidaan käytettävissä olevina varoina.

Myönnettävän täydentävän toimeentulotuen määrä perustuu toimeentulotukilaskelmaan. Jos perustoimeentulotukioikeutta ei ole, mutta oikeus toimeentulotukeen muodostuu täydentävän toimeentulotuen menot huomioitaessa, toimeentulotukena maksetaan pääsääntöisesti perustoimeentulotukilaskelman ylijäämän ja täydentävän toimeentulotukena myönnettävän summan erotus. Tästä periaatteesta voidaan poiketa harkinnanvaraisesti erityisestä perusteesta.

## **1.3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI (TotuL 13 §)**

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Ehkäisevä toimeentulotuki on riippumaton siitä, onko henkilö tai perhe oikeutettu toimeentulotukilain 1 §:n 1 momentin tarkoittamaan toimeentulotukeen eli ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää myös tilanteissa, joissa henkilöllä tai perheellä ei toimeentulotukilaskelman perusteella ole oikeutta varsinaiseen (perus- ja täydentävä toimeentulotuki) toimeentulotukeen. Kunnat myöntävät ehkäisevää toimeentulotukea päättämiensä perusteiden mukaan.

## **1.4. TOIMEENTULOTUEN HAKEMINEN**

Perustoimeentulotuki haetaan Kelasta. Myös kiireellinen perustoimeentulotuki haetaan Kelasta.

Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea haetaan kunnan sosiaalitoimistosta. Pääsääntönä on, että ennen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemista, on perustoimeentulotuki oltava käsiteltyä Kelassa.

## 2. TÄYDENTÄVÄN TOIMEENTULOTUEN MENOT

### 2.1. Huonekalut ja muut kodin tarvikkeet

Huonekaluja ja muita kodin tarvikkeita huomioidaan toimeentulotuessa asiakkaan muuttaessa ensimmäiseen omaan asuntoonsa tai asiakkaan saatua asunnon pitkän asunnottomuuden jälkeen.

Toimeentulotukea voidaan myöntää välttämättömiin kodinhankintoihin kuten sänkyyn, patjaan, vuodevaatteisiin, pöytään, tuoleihin, valaisimiin sekä astioihin. Ns. alkuavustus on pariskunnalle tai yksinasuvalle korkeintaan 300 € ja se kattaa kodin käyttötavarat (astiat, valaisimet, siivousvälineet, kodintekstiilit). Alkuavustuksen määrä nousee alaikäistä lasta kohden 50 € / lapsi.

Alkuavustuksen lisäksi tai erikseen hankittuina myönnettävät/huomioitavat enimmäismäärät ovat:

- pöytä ja tuolit 135 €
- sänky 85 €
- patja 40 €
- jääkaappi 220 €, ellei sisälly keittiön kalusteisiin
- pölynimuri 50 €

Pyykinpesukoneeseen voidaan huomioida enintään 300 €, mikäli taloyhtiössä ei ole käytettävissä pesukonetta.

Vastaanottokeskuksesta ensimmäiseen asuntoon muuttavalle oleskeluluvan saaneelle turvapaikanhakijalle myönnetään yhden kuukauden perusosan suuruisen alkuavustus sekä ylläolevan ohjeen mukainen avustus

Kiintiöpakolaisille myönnetään alkuavustuksena maahan tullessa yhden kuukauden perusosa. Huonekaluihin ei myönnetä toimeentulotukea, koska maahanmuuttotoimisto kalustaa asunnot.

### 2.2. Lasten tarvikkeet ja harrastusmenot

Lastenvaunuihin voidaan myöntää enintään 135 € lapsen synnyttyä tai aikaisintaan kaksi kuukautta ennen laskettua aikaa ja rattaisiin enintään 85 €.

Jos perheeseen syntyy kaksoset tai lapset ovat syntyneet lyhyellä aikavälillä, voidaan tukea myöntää kaksostenrattaisiin enintään 270 €.

Vanhemman käydessä töissä tai opiskelemassa ja hän kuljettaa lasta hoitoon polkupyörällä voidaan toimeentulotuessa huomioida pyörän turvaistuimeen 35€ ja kypärään 20 €.

Auton turvaistuimeen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea yhden kerran enintään 200 € edellyttäen vanhemman käyvän töissä tai opiskelemassa ja vievän lasta päivähoidon.

Toimeentulotuessa ei hyväksytä menona hoitopöytä ja syöttötuolia.

Suksiin ja luistimiin voidaan myöntää toimeentulotukea kolmesta ikävuodesta alkaen. Suksipakettiin huomioidaan enintään 100 € ja luistimiin 35 €. Nämä voidaan huomioida joka talvi, jos edelliset menevät pienemmille sisaruksille, muussa tapauksessa kahden vuoden välein.

Polkupyörään huomioidaan enintään 50 € 3-5 -vuotiaille (ei kolmipyörää), 100 € 6-10 -vuotiaille, 100 € 11-15 -vuotiaille ja 150 € 16- 18 -vuotiaille. Tuki myönnetään vain kerran ikäkaudessa. Polkupyörän lisäksi voidaan myöntää kypärään enintään 20 €.

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää kolmesta ikävuodesta alkaen vain yhteen ohjattuun harrastukseen kerrallaan ja enintään 200 €/vuosi/lapsi, kun perhe on saanut pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea eikä perheellä ole varaa lapsen harrastusmenoihin tai lapsen pitkäaikainen harrastus on vaarassa päättyä perheen taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Harrastusmenoista on esitettävä tositteet.

### **2.3. Yleinen, ylimääräinen tuki**

Kun asiakas on ollut vuoden yhtäjaksoisesti toimeentulotuen saajana, voidaan hakemuksesta myöntää 50 € avustus 12 kuukauden välein täydentävänä toimeentulotukena.

Aikuisen polkupyörän hankintaan voidaan myöntää kertaluonteisesti 150 € opiskelun, työn, työllistymisen edistämisen, säännöllisten terveydenhoitopalveluiden tai lasten päivähoitokuljetusten vuoksi. Kypärän hankintaan voidaan myöntää 20€.

### **2.4. Romanivaatetus**

Romaninaisen hameeseen huomioidaan enintään 450 € korkeintaan kahden vuoden välein tarpeen mukaan pitkäaikaisen toimeentulotukioikeuden perusteella. Tukea voidaan myöntää tätä aiemmin kevennettyyn romanihameeseen, mikäli se on lääkärin lausunnon perusteella välttämätöntä raskauden vuoksi. Siinä tapauksessa tukea hameeseen on mahdollista myöntää seuraavan kerran kahden vuoden kuluttua.

Nuorelle toimeentulotukea hameeseen voidaan myöntää romanikulttuurin mukaisesti hänen aikuistuttuaan.

Ensimmäisen kerran uutena asiakkaana hakiessa on esitettävä selvitykset ja tositteet milloin on hankkinut hameen edellisen kerran ja onko siihen silloin saanut toimeentulotukea.

Romanihameen korjaukseen ei myönnetä erikseen toimeentulotukea.

Muu romaninaisen vaatetus kuten röijyt ja puserot kuuluvat perusosalla katettaviin menoihin samoin kuin miehen romanivaatetus.

## 2.5. Hautauskustannukset

Hautauskuluihin myönnetään toimeentulotukea pääsääntöisesti vasta perunkirjoituksen jälkeen, koska perukirjasta selviää pesän taloudellinen tilanne. Toimeentulotukilaskelmassa huomioidaan kuolinpesän varat (kuolinpäivänä tilillä olleet rahat ja muu rahaksi muutettava varallisuus).

Välttämättöminä ja kohtuullisina hautauskuluina hyväksytään arkku, arkun kansikoriste, vainajan vaatetus ja arkuttaminen yhteensä enintään 500 euroa. Kuljetuksen osalta huomioidaan välttämättömät ja kohtuulliset kuljetuskustannukset (esim. sairaalalta/terveyskeskukselta siunauskappeliin). Lisäksi hyväksytään seurakunnan perimät normaalit hautapaikka- ja hautausmaksut.

Jos hautaus tapahtuu toiselle paikkakunnalle, vastaavat omaiset pääsääntöisesti kuljetuskustannuksista sekä vieraspaikkakunnan ja kotipaikkakunnan hautaus- ja hautapaikkamaksujen välisestä erotuksesta.

Tuhkaushautauksessa hyväksytään edellä mainittujen maksujen lisäksi kuljetus lähimpään krematorioon, tuhkaus krematorion laskun mukaan ja tuhkauurna enintään 70 €.

Lehti-ilmoitukseen, tilavuokriin ja tarjoiluihin ei toimeentulotukea myönnetä.

Toimeentulotukea voidaan myöntää lähiomaisten hautajaisvaatteisiin 50 €/hlö ja kukkalaitteeseen 35 €/perhe. Lähiomaisiksi lasketaan puoliso, lapset, lasten puoliset ja lapset sekä omat vanhemmat.

## 2.6. Lasten tapaamisista aiheutuvat menot

Jos lasten tapaamisista on lastenvalvojan vahvistama sopimus tai tuomioistuimen päätös, tuki haetaan Kelasta.

Täydentävässä toimeentulotuessa voidaan tilapäisesti enintään 6 kk myöntää tukea lapsen edun mukaisesti lapsen tapaamiskuluista aiheutuviin menoihin, tilanteissa, missä ei ole erikseen vahvistettua tai oikeuden päätöstä lapsen tapaamisoikeudesta, mutta tosiasiallisesti lapsi tapaa vanhempansa. Hakemuksessa vaaditaan tapaavalta vanhemmalta lähivanhemman vahvistama selvitys toteutuneista luonapidoista. Tukea myönnetään Kelan voimassa olevan käytännön mukaisesti, eli tällä hetkellä tapaamisvuorokaudelle lapsen iän mukaisesta perusosasta ruokarahan osuus 49 % / vrk. Tukea maksetaan enintään 4 vrk/kk ja lisäksi toukokuusta syyskuuhun ulottuvalla ajanjaksolla enintään 21 vrk ja lokakuusta huhtikuuhun ulottuvalla ajanjaksolla enintään 14 vrk.

Matkakorvauksena myönnetään 0,20€/km alle 12-vuotiaiden lasten kohdalla. Yli 12-vuotiaiden osalta hyväksytään julkisen liikenteen mukaiset matkakulut. Vanhemmat huolehtivat matkakustannukset puoliksi eli toiseen suuntaan.

## 2.7. Opiskelu

Täydentävän toimeentulotuen menoina voidaan huomioida ylioppilastutkintomaksut sekä niihin liittyvät kansliamaksut. Edellä mainittuja maksuja ei huomioida, mikäli kyse on jo hyväksytysti suoritettujen ylioppilaskokeiden uusimisesta.

Lukiolaisten ja ensimmäiseen ammattiin opiskelevien kirjoihin ja muihin välttämättömiin opiskelutarvikkeisiin voidaan myöntää tukea enintään 300 €/lukuvuosi. Asiakkaan tulee esittää oppilaitoksen selvitys välttämättömistä oppikirjoista ja opiskelutarvikkeista. Lisäksi voidaan myöntää enintään 300 €/tutkinto muihin välttämättömiin, kertahankintana hintaviin opiskelutarvikkeisiin kuten tietokoneeseen ja ammattivälinepakettiin. Näyttötutkintomaksut yhden ammattitutkinnon osalta voidaan tositteita vastaan huomioida täydentävän toimeentulotuen menoina. Asiakkaan tulee esittää oppilaitoksen selvitys pakollisista näytöistä. Pääsääntöisesti tuetaan vain yhden ammattitutkinnon osalta, mutta tapauskohtaista harkintaa voidaan kuitenkin käyttää.

Pääsykokeista aiheutuviin kuluihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea ilman ammatillista tutkintoa oleville.

Opiskelijalle, jonka tulona on työttömyyskorvaus ja kulukorvaus, voidaan myöntää toimeentulotukea tavanomaista suurempiin materiaalikustannuksiin kuten muillakin opiskelijoilla. Kulukorvauksen katsotaan pääosin kattavan matka- ja ravintokulut.

Opintoetuksilla opiskelevan opiskelijan matkakuluihin voidaan myöntää toimeentulotukea opiskelukuukausien aikana silloin, kun koulumatka on 5 km tai yli. Tukea myönnetään todellisten kustannusten mukaan, kuitenkin enintään 43 €/kk tositteita vastaan. Ensimmäistä kertaa matkakorttia hankittaessa voidaan myös hyväksyä kortin panttimaksu.

## 2.8. Muita täydentävän toimeentulotuen menoja

**Kotihoitomaksut**, jotka eivät sisällä kotisairaanhoidoa, huomioidaan eräpäivän mukaisena kuukautena menoina, jollei kotihoito ole myöntänyt maksuun maksuhojennusta. Asiakkaan tulee kuitenkin aina ensin hakea maksuhojennusta tai -vapautusta kotihoidosta.

**Palveluasumisen ateriamaksut.** Pääsääntöisesti ateriamaksuihin ei tukea myönnetä. Tarkistettava, että maksuhojennus on haettu.

**Siivouskulut.** Henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta aiheutuvat menot sisältyvät perustoimeentulotukeen. Täydentävänä toimeentulotukena siivouskuluja voidaan myöntää palvelutarpeen arvion perusteella.

**Turvapuhelinmaksu** voidaan huomioida menona, ellei mahdollinen hoitotuki sitä kata tai Kelan perustoimeentulotuessa ole huomioitu menona.

**Edunvalvonnan hakemis-, määräys-, palkkio- ja tarkastusmaksut** voidaan huomioida menoina eräpäivän mukaisena kuukautena.

**Elatusapumenot** huomioidaan pääsääntöisesti Kelan perustoimeentulotuessa. Elatusavun osalta asiakas ohjataan hakemaan maksuhojennusta ja/tai – vapautusta.

**Kansalaisuushakemukseen** liittyvät kustannukset voidaan huomioida täydentävän toimeentulotuen menona, mikäli hakija esittää perustellun syyn, miksi Suomen kansalaisuus on välttämätöntä suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä toimimiselle. Työskentely, opiskelu ja sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen saaminen eivät yleensä edellytä Suomen kansalaisuutta, eivätkä siten ole sellaisia perusteita, joiden katsotaan oikeuttavan kansalaisuushakemuksen kustannusten huomioimiseen täydentävän toimeentulotuen menona.



**Kilometrikorvaus.** Mikäli asiakkaalle maksetaan toimeentulotukena matkakuluja oman auton käyttökulujen perusteella, kilometrikorvauksen määrä noudattaa Kelan määrittämää oman auton korvausperustetta (vuonna 2019 0,20 €/km).

**Erityisruokavalio.** Erityisruokavalion kustannuksia voidaan huomioida täydentävän toimeentulotuen menona asiakkaan antaman selvityksen perusteella ja tehtävän tarveharkinnan mukaisesti enintään 24 €/kk. Asiakkaan on lisäksi osoitettava erityisruokavalion tarve lääkärintodistuksella.

**Silmälasit.** Avustusta haetaan ensisijaisesti Kelalta perustoimeentulotukena. Mikäli Kela ei tukea myönnä, asiakas pyytää kustannusarvion kahdesta eri silmälasiliikkeestä ja hakemus käsitellään edullisimman tarjouksen mukaisesti ilman linssien erikoiskäsittelyjä. Kehyksiin hyväksytään enintään 70 €. Piilolinssihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

**Suun ja hampaidenhoitomenot** haetaan ensisijaisesti Kelalta.

**Terveystoimeentulotuen menot (esim. fysioterapiapalvelut, terapiapalvelut).** Haetaan ensisijaisesti Kelalta perustoimeentulotukena. Asiakkaan tulee hakeutua julkisiin palveluihin. Mikäli palvelua ei ole mahdollista saada julkisen terveydenhuollon puolelta, tulee asiakkaan toimittaa selvitys hoidon välttämättömyydestä sosiaalipalveluihin hakemuksen yhteydessä. Palvelusetelin omavastuuosuuteen myönnetään enintään 15 €/käyntikerta.

### 3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Pääsääntöisesti ehkäisevää toimeentulotukea myönnetään kertaluonteisesti olosuhteiden pysyessä ennallaan. Jokaisessa yksittäistapauksessa harkitaan millä tavoin henkilön/perheen sosiaalista suoriutumiskykyä juuri sen hetkisessä tilanteessa edistetään niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä ja pitkäaikaisia. Tuen myöntämisellä pyritään ehkäisemään pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden syntyminen ja sen tarkoitus on aktivoida tuen saajaa. Tuen myöntäminen edellyttää suunnitelmallista työskentelyä ja suunnitelman kirjaamista.

Hakijan oikeus perustoimeentulotukeen on oltava Kelassa selvitettyinä. Laskennallista oikeutta perustoimeentulotukeen ei kuitenkaan tarvitse olla. Viranomaisen kiireelliseksi arvioimassa tapauksessa ehkäisevän toimeentulotuen hakemus voidaan käsitellä myös ilman Kelan perustoimeentulotukipäätöstä.

Tukea voidaan myöntää äkillisen taloudellisen tilanteen heikentymisen aiheuttamien vaikeuksien lieventämiseen. Ehkäisevää toimeentulotukea ei myönnetä ulosottovelkojen tai lainojen lyhentämiseen tai sakkojen maksamiseen.